



Vinter i Ledøje. Foto: Københavns Amt

15 På vandretur i Ledøje Landsby



Ledøje er en af Vestegnens store velbevarede landsbyer, som stadig kan fortælle historier om livet på landet i gamle dage. Mange af landsbyens gårde ligger endnu rundt om gadekæret og middelalderkirken er i sin form helt enestående i Danmark. Den er opført i to indbyrdes forbundne etager, hvor den øverste har fungeret som herskabets privatkapel.

A **Ledøje** er en af egnens store landsbyer og betyder ”højtliggende vej” på olddansk. Tidligere var landsbyen omgivet af smeltevandssøer, moser og åer. Roskilde Fjord har sågar strakt en finger herind. I 1810-30 måtte malkepigerne sejles ud til Øbakken syd for byen for at malke de græssende køer derude. Ledøje har bevaret sine veje fra middelalderen, så man stadig kan se byens langstakte form med plads til to forter, hvor kreaturerne blev drevet sammen for natten. Den ene ligger stadig ubebygget foran kirken. Det giver en sjælden mulighed for at se ”middelalderbyen”, der på afstand ligger helt frit, omgivet af marker og moser. Alle tilkørselsveje og stier følger stadig landskabets konturer og nogle af de gamle markskel fra stjerneudstykningsen i 1780’erne. Karakteristisk for byen er de mange stendiger.

B **Kirken**, der ligger højt og synligt, er bygget i 1225 som herskabskapel for en storgård. Gården og kirken kan have været bygget sammen. Det tyder bygningsspor i kirkens gamle vestgavl på. Sporerne kan nu ses indvendigt i det senere opførte tårn. Herskabet havde privat indgang ad en snæver vindeltrappe i murværket op til kirken på 1. sal, hvor de kunne sidde ugenert. Kirkens grundplan er kvadratisk. Gennem en åbning, båret af polerede granitsøjler, kan man se op på 1. sals loft med hvidkalkede hvælvinger udsmykket med kalkmalerier i unik rød/grøn blomsterornamentik. Den særprægede kirke udgør, med kirkegårdens mange bevaringsværdige gravminder, et kulturhistorisk kapitel for sig.

C **Karen Johanne Bindsbølls** gravsten står til venstre for indgangen til kirken. Karen var mor til arkitekten Gottlieb Bindsbøll (1800-1856), kendt for Thorvaldsens Museum. Stenen er udformet som en nyklassisk søjle.

D **Gammelgård, Ledøje Søndregade nr. 15**, benyttes i dag som hestepension. Her er megen aktivitet og liv omkring hestene, når de skal passes og røres. Den firlængede gård har to porte, som ifølge et sagn altid skulle stå åbne, så de ikke blev smadrede, når ”Kyenmanden” fra en lille ø, Kyen, sydvest for Ledøje i vilde natlige ridt hentede sin kæreste, elverpigen Slattenlangpatte fra Lemminghøj.

E Det endnu aktive **Forsamlingshus** fra 1909 er bygget på Krogårdens gamle grund. Krogården var ejet af sognefogeden, der under landboreformerne i 1781 var den første, som krævede sin jord udstykket. Senere i 1850 flyttede familien ud og kaldte deres nye gård ”Øbakkegård”. I 1784 købte kongen tre gårde: to til udstykning til husmændene (de var glemt i første omgang!), den tredje blev til Ledøje Plantage. Porsemosen og Tysmosen blev inddelt i små lodder, så alle gårdmændene i den træfattige landsby fik lige adgang til den økonomisk vigtige tørvegravning og brændsel. Halvvejs ude i landskabet mod Øbakkegård kan man se op mod den fritliggende gamle by og kirken.

F **Ledøje Fattighus, Ledøjetoften nr. 8**, har sammen med et andet fattighus i byen ved folketællingen i 1848 haft 10 ”husstande” med i alt 29 personer fra 1 til 80 år. Siden har bygningen været benyttet både som jordmoderhus, privatbolig for en forfatter og cykelværksted.

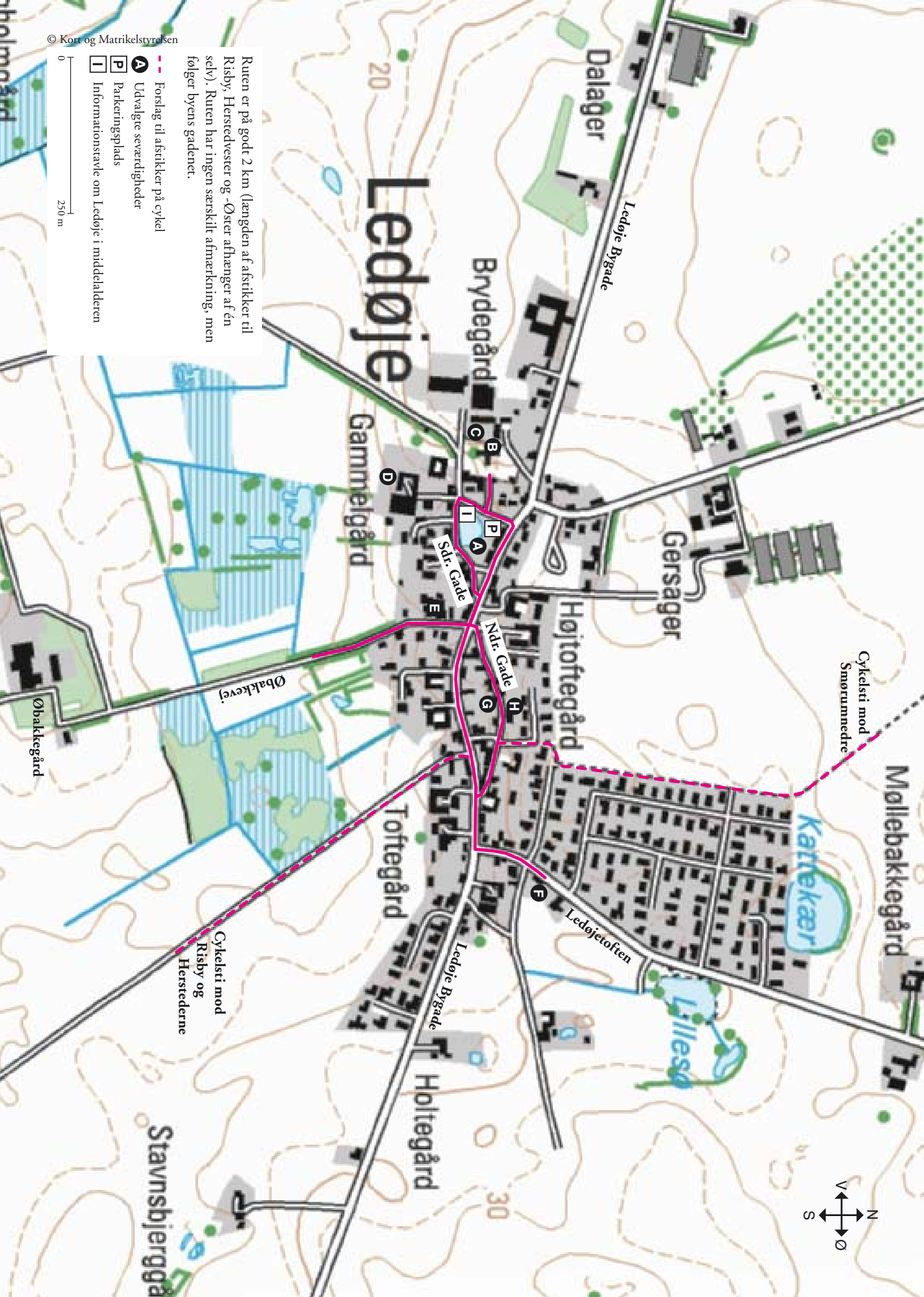
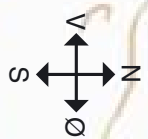
G I dag har mange af husene igen fået **stråtage** ofte med nye kunstfærdige kviste, hvilket er med til at præge Ledøje som landsby.

H På **Ledøje Nordre Gade nr. 10** kan ses en ryttergård fra 1720’erne med lidt bindingsværk omkring indgangsdøren. Døren er i oprindelig stil som dobbeltdør, statelig placeret midt i husets facade. Bindingsværk på den træfattige Vestegn er sparsom – ydermure fremstår ofte med store firkantede felter uden diagonalbræt. Mangel på træ satte også sit præg på den måde, de udflyttede gårde for 200 år siden markerede deres nye skel. I stedet for træpæle, blev de nye markskel opført som stendiger.

Folderen er udarbejdet af Københavns Amt, 2005.
Yderligere eksemplarer kan rekvireres på tlf.: 4322 2222 eller
e-mail: tekniskforvaltning@kbhamt.dk. Websted: www.kbhamt.dk

Tryk: Paritas Grafik





Ruten er på godt 2 km (længden af afsnitker til Risby, Herstedvester og -Øster afhænger af én selv). Ruten har ingen særskilt afmærkning, men følger byens gader.

- Forslag til afsnitker på cykel
- Udvalgte seværdigheder
- Parkeringsplads
- Informationstavle om Ledøje i middelalderen

